

גדול השלום

הערה בדבר מבנה הקבצים והמאמראים על השלום

מנחם כ"ץ

בחуורה המובאת בזה לקראן נציג שלושה מקורות ידועים המעלים על נס את מעלה השלום: 1. ספרי בדבר. 2. ויקרא רבה. 3. ספרי זוטא.

הכוונה אינה לקיים דין מלא ומעמיק¹ בכל הבדיקות השונות של מקורות אלו – פרשניות, ספורתיות והיסטוריות: מטרתנו העיקרית לעסוק בענייני מבנה – הצגת המקורות במבנה מסטויים המושחת על מילים מוחות ועל חולקה לפיסקאות. כמובן, עצם הצגת מבנה מהויה פרשנות מסוימת. لكن נסתפק בהצגת המקורות על פי חילוקתנו ונוסף כמה הערות פרשניות העולות מעין במבנה של קבצי המאמרים הללו. כדי להקל על הבנת הטיעונים שיועלו להלן, הקורא מתבקש לתת דעתו למספרי השורות והפסקאות, לביטויים המודגשתים ולרוחותם בין פיסקאות. בכמה מקומות הוספנוelialיאור קצר למילים ולביטויים למעט עניינים מוקשיים.

1. ספרי בדבר

(לבד דבר ו, כד-כו) פיסקא מ' ומ"ב, עמ' 43-47

הקטע המובא להלן עוסק בדרשות ברכת כהנים 'יברכך ה' ובסיום ברכת כהנים 'זישם לך שלום'. עניין השלום זכה לשני סוגים דרשות. הראשון, דרשת ישירות של זישם לך שלום, וקובץ דרשות שני, מאמראים העוסקים במעלה השלום. קטע הדרשות של זישם לך שלום' מבנה משולש: בשורה הראשונה שלושה מאפיינים 'בכוניסתך, ביציאתך, ועם כל אדם', ושלושה מאמראים של שלושה חכמים המתיחסים לבית, למלכות בית דור, לتورה. לקובי צי אמרוי אדרול השלום' מבנה מעניין. בסך הכל עשרים מאמראים (המזגיים בעשרים שורות).

1. לדרשות בספריו בדבר כל ברכת כהנים, אקדיש מאמר נפרד, והודוראים נמצאים בהכנה.

1 גדור מעשה השלום, שינוי מעשה שרה⁴ שנאמר 'וְאַנִּי זָקֵנִתִי' (בראשית יח, יג).

2 גדור השלום, שינוי קדוש⁵ מפני שלום.

3 גדור השלום, שינוי מלאך⁶ מפני שלום.

4 גדור השלום, שאמור המקומם,⁷ שמי שנכתב בקדושה יימחה על המים בשביל להטיל
שלום בין איש לאשתו.⁸

5 רבי אלעזר אומר: גדור השלום, שלא נתעו כל הנבאים בפי הבריות אלא שלום.

6 רבי שמעון בן חנפיה אמר: גדור השלום, שאין כלי מכביל ברכה אלא שלום,

7 שנאמר יי' עוז לעמו יתנן יברך את עמו בשלום' (תהילים כת, יא).
רבי אלעזר הקפר אמר: גדור השלום, שאין חותם כל הברכות אלא שלום,⁹ שנאמר
יברכך יי' וישמר לך יאר יי' פניו אליך ויחונך ישא יי' פניו אליך וישם לך שלום'.

8. רבי אלעזר בנו של רבי אלעזר הקפר אומר: גודול השלום, שאfilו ישראל עובדין עבורה זורה ושלום בינויהם כביכול אמר המוקם אין השטן נוגע בהם,

שנאמר: חברו עצבים אפרים הנה לו' (הושע ד, יז). אבל משנחלקו מה נאמר בהם 'חלק לכם עתה יאשמו' (שם). הא גודול השלום ושונאה מחלוקת.

9. גודול השלום, שאfilו בשעת מלחה צריכים שלום, שנאמר 'כי תקרב אל עיר להלחם עליה וקראת אלה לשלום' (דברים כ, ז). יושלח מלאכים ממדבר קדמות אל סיחון מלך חשbon דברי שלום ואמת' (דברים ב, כו).

וישלח יפתח מלאכים אל מלך בני עמון לאמור מה לי ולך כי באת אליו להלחם בארץיו ויאמר מלך בני עמון אל מלאכי יפתח' וגוי', מהו אומר עתה השיבה אתהן בשלום' (שופטים יא, יב).

10. גודול השלום. שאfilו מתחים צריכים שלום.

ראה להלן, ויקרא רכה, חלק א, ייחידה 6, דרשה ראשונה של בר קפורה.	4
קדוש = קדוש ברוך הוא. ראה להלן, בvikara רכה, חלק ב, ייחידה 3.	5
ראה להלן, ויקרא רכה, חלק א, ייחידה 7, דרשה שנייה של בר קפורה.	6
המקומות – כינוי לקבב".	7
התורה צייתה בפרשנות סוטה (בمدבר ה, כג) למחוק את האלוות שכותבת הכהנים, בהן מוזכר כמה פעמים שםו של הקב"ה והוא אף לא נמחקם, על מנת להטיל שלום בין איש לאיש לאשתו.	8
כמו שモזכר בvikara רכה, ראה להלן בדשות ר' לוי (בחילהת חלק ה), בתפילה עמידה (ברכה אחרונה היא ברוכת שלום) בקריאת שם (הפרוש סוכת שלום") וכן בברכת כהנים.	9

לדעתו, עשרים מאמרם אלו ניתנים לחולקה כזורה הוו: $7+3+7+3=20$.
שבעת המאמרים של הקבוצה הראשונה (7-1) קצרים יחסית. חלקם מסתומים במילה
שללים: 3-2 'מןני שלום', 5-7 'אלא שלום' וכן מכך מבנה פנימי, שורה 4 עומדת
במיכזו). השורה המשנית – שורה 7 – מביליטה את הפסוק 'וישם לך שלום' העומד
ביבס הדרשה.

שSENTINEL-2023-05-10T10:45:00Z
שלשות המאמרים של הקבוצה השניה ארוכים יותר, ומנוסחת בהם טענה עקרונית
בדבר השלום המוכחת מטוטואציה מסוימת ומדרשה, כשהAMILIA המקשרת היא שאפילו,
כלומר גודלה של השלום מתבררת בכך שאפילו גורם מסוים המזמין במאמר נזק לשלום.
הקבוצה השלישייה (11-17) כוללת מאמרים קצרים כולם מובעים על ידי פסוקים.
מילת המפתח כאן היא 'שניתן' כלומר השלום ניתן לגורמים מסוימים ובזה השיבתו.
משמעותו הוא דבלול רוץ ישליא יתנו בחילוק של רשיים' (13) המלמד על הכלל כולו.

הקיים מן הכלל הוא שאם נזקן בראשה (ב-20%) או יותר מכך, מוגדר כפצוע קשה. מוגדר כפצוע קל אם נזקן בראשה (ב-20%) או פחות מכך.

1. "יברך יי" – בברכה המפורשת בתורה. כן הוא אומר 'ברוך אתה בעיר וברוך אתה בשדה' וגלו.

ברוך טנאך ומשארתך. ברוך אתה בכוכך וברוך אתה בעצך.¹
ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגוך וגוי' (דברים כח, ג-ה).
אתניינגן – כי משמעו בקול יי' אלקיין' (דברים כח, ג). [...] ²

2. **ישם לך שלום** – בכניסתך שלום וביציאתך שלום, שלום עם כל אדם.

3. **ר' חנניה סגן הכהנים אומר:** **ישם לך שלום** – בביתך.

4. **ר' נתן אומר:** זה שלום מלכות בית דוד, שני' למרבה המשרה ולשלום אין קץ
(ישעה ט, ו.).

5. **רבי אומר:** זה שלום תורה,³ שנאמר: **'עו' לעמו יתן יי' יברך את עמו בשלום**
(תהלים קט, יא).

2 הבאתך רק את הדרישה הראשונה על פסוקים שבברכת כהנים, דלגתי על הדרשות שבאמצע, והתחלה

בדרשות על סיום ברכת כהנים ישים לך שלום.
שלום תורה – ביטוי יהודאי. ככל הנראה ביטוי קצח, וכוננותו – שלום בין העוסקים בתורה ובילמודה, בדומה לברכותיו שלום בים, שלום מלכתו, ואולי כוננותו (גמ' לשולם הנעשה באמצעות הTorah).
3

2. ויקרא ר'בה, פרשה ט אות ט', מהד' מרגליות עמ' קפז-קכח
על הפסוק יוזאת תורה זבח השלמים' (ויקרא ז, יא)

- הפסוק הנדרש כאן קשור בזבח השלמים.¹² שם של השלמים מזכיר שלום, וחכמים רואוו כמקראי שלום, ו קישרו את קורבן השלמים לענייני שלום שונים. קובץ הדרשות שלפנינו מחולק, לדעתנו לשש, חתיבות:
- א. בחטיבה זו מובאים אמרמים של שלושה תנאים, ר' שמעון בן יוחאי, חזקה, ובר קפרא, העודכים במבנה מעניין: בשם רב' שמעון בן יוחאי אמר אחד, בשם חזקה – שניים ובשם בר קפרא – שלושה. המבנה מדורג אחד לשולשת, יוצר תחושה של ברכה ההולכת ושובעת, כברכת כהנים עצמה, בפסוק הראשון שלוש מילים, בשני – חמץ, ובשלישי – שבע.
 - ב. בחטיבה ב' מובאים דבריהם של שלושה חכמים, שני תנאים ואמראות. הנושאים בחטיבה זו מגוונים, אך שלושת המאמרים שוים באורכם.
 - ג. חטיבה ג' בונה על בסיס דרשות של רב' ישמעאל ומובא בה הסיפור על רב' מאיר והאהש, המדגים מקרה מיוחד במיןו של השכנת שלום בין איש לאשתן.
 - ד. בחטיבה ד' מובאת דרשת ר' שמעון בן חלפota, שענינה תפיסת הבריאה כתהילין של השכנת שלום בין מתחים שונים בגלומות בה, בלשון הדרשן – בין עליונות וחתונות. מוצג בה סיפור הבריאה בהדגשת הימטריה בין עליונות לחתונות מהחיבת שלום ביניהם. ביום הראשון בראה מהעלונים וחתונות, וכן ביום הששי שבו נברא האדם, ככלומר, תחילת הבריאה וסופה, ובויניהן פעם מהעלונים ופעם מן החתונות.
 - ה. חטיבה ה' מביאה את דברי ר' מנוי ור' יהושע בשם רב' לוי. למופיעין הראשון אופי משולש: ברכות, טובות ונחמות – קריית שמע, תפילה ברכת כוהנים, ואחר כך ההדגשה – משולשת אף היא – על חשיבות השלמים: מקרבי השלום בדורותם שלם, וחתיימה בשלום שבועלם הבא. מילת המפתח בקטעה זה היא יואין לי אלאי המעביר אותה מקורבן לקורבן.
 - ו. חטיבה ו' כוללת מאמר אחד העוסק בשלום שיביא מלך המשיח.

12 ראה במחודרות מרגליות, בתחילת סימן ט בפרשה ט, עמ' קפז, ושם מפנה למקומות נוספים שנמצאו בהם קבוצת מאמרים בשכבה שלום. וזה גם במדרש רבה, מהדורות מירקון, בהקדמותו לויקרא ורבה (פרק ז, עמ' כ-ג-ל) בה הוא סוקר, בדרךו שלו, את רוב הדרשות על תודעת השלום בויקרא ורבה ומרחיב על תודעת השלום אצל חז"ל.

שנאמר 'ואתה תבוא אל אבותיך בשלום' (בראשית טו, טו)
ואומר: 'בשלום תמות ובעשיפות אבותיך' (ירמיה לד, ה).

[ג]

- 11 גודול השלום, שנינן לעושי תשובה,
שנאמר: 'בורא ניב שפתים שלום לרחוק ולקרוב' (ישעיה נז, יט)
- 12 גודול השלום, שנינן בחלקים של צדיקים,
שנאמר: 'יבא שלום ינוח על משכובות' (ישעיה נז, ב)
- 13 גודול השלום, שלא ניתן בחלוקת שלרשעים,
שנאמר: 'אין שלום אמר יי' לרשותם' (ישעיה נז, כא)
- 14 גודול השלום, שנינן לאוהבי התורה,
שנאמר: 'שלום רב לאוהבי תורה' (תהלים קיט, קסה)
- 15 גודול השלום, שנינן לומדי תורה,
שנאמר: 'יכול בניך למודי יי' ורב שלום בנייך' (ישעיה נז, ג)
- 16 גודול השלום, שנינן לעוניים,
שנאמר: 'זענויים ירשו ארץ והחטנו על רוב שלום' (תהלים לו, יא)
- 17 גודול השלום, שנינן לעושי צדקה,
שנאמר: 'זה יהיה מעשה הצדקה שלום' (ישעיה לב, ז)

[ד]

- 18 גודול השלום, ששמו של מקום קריי שלום,
שנא': 'זיקרא לו יי' שלום' (שופטים ו, כד)
- 19 ר' חנניה סגן הכהנים אומר: גודול השלום, שקהל נגד כל מעשה בראשית,
שנאמר: 'יווצר אור ובורא חשך עושה שלום' (ישעיה מה, ז).
- 20 גודול השלום, שהרי העלונים¹⁰ צרייכים שלום, שני'
המשל ופחד עמו עושה שלום במרומייו (איוב כה, ב)
והרי דברים קל וחומר, ומה אם במקום שאין איבח ושנהה וכבעל דבבות¹¹ – צרייכים שלום, קל וחומר למקומות שיש בו כל המדות הללו.

10 כינוי למלאכי מרום.
11 יריבים, שונים.

צרכין שלום, עושה שלום במרומיי' (איוב כה, ב), החתונים,²² שיש בהן כל המידות הללו – על אחת כמה וכמה.

[ב]

- 1 אמר רבנן שמעון בן גמליאל: גדול שלום, שדברו הכתובים דברי ברדי בתורה כדי להטיל שלום בין יוסף לאחיו, הה"ד 'כה תאמרו לויוסף אנה שא נא פשע' (בראשית ג, יז), ולא אשכחן דפקיד כלום.²³
- 2 אמר ר' יוסי הגלילי: גדול שלום, שאפלו בשעת המלחמה אין פוחחין אלא בשלום, הה"ד 'כי תקרב אל עיר להלחם עליה' (דברים כ, י).
- 3 אמר ר' יודן בר יוסף: גדול שלום, שמו שלחך' [של הקב"ה] נקרא שלום, שני זיקרא לו י"י שלום' (שופטים ו, כד).
- 4 אמר ר' תנחים בר' יודן: מיקן אסור לאדם לשאול בשלום חבירו במקום המתוון.

[ג]

- 1 תני ר' ישמעאל:
- 2 גדול השלום, שם הגדול שנכתב בקדושה אמר הקדוש ב"ה: ימחה אל המים בשליל להטיל שלום בין איש לאשתו.
- 3 ר' מאיר הוה יתיב ודריש בלילה שבתא. הוות תמן חדא איתה יתיבה ושםעה ליה.
- 4 נתנה מודרשיה, אמתנית עד ויחסל מה דריש, אולת לביתא אשכחן בוצינה טפי.
- 5 אמר' לה בעלה: אין הוית?
- 6 אמרה ליה: أنها יתיבה ושםעה דורשה.
- 7 אמר' לה: כן וכן את עיליא להכא עד דזאות ורוקת באנפי דרושא.
- 8 יתבין שבתא קדמייתא שבתא תנינית ותליתא,
- 9 אמר' לה מגירתא: כד אוthon ציבין איתי אין עמק לגביה דרושא.
- 10 כיוון דיחמא יתהון ר' מאיר צפה ברוח הקורש, אמר' להון: אית' מיניכן איתה דחכימא למליחש לעיננא,
- 11 אמר' לה מגירתא: כד אוthat ורוקת באנפה ומישתר לבעליך.
- 12 כיוון דיתbatch קמיה איבדلت מנייה,
- 13 אמר' ליה: ר', לית אנא חכימא למילחש עיניה.
- 14 אמר' לה: רוקי בגין שבע זמניין ואני מישם.
- 15 אמר' לה איזילי אמר' לבעליך: אתה אמר' חדא זימנא, אנא רקת ז' סימניין.
- 22 כיini לבני אדם, בגין מלאכיות-עליזונים.
- 23 ולא מצאנו שציווה.

[א] אמר ר' שמעון בן יוחי: גדול שלום שכל הברכות כוללות בו, י"י עוז לעמו יתן, י"י בברך את עמו בשלום' (תהלים כט, יא).

2 חזקיה אמר תרתי.

3 חזקיה אמר גדול שלום, שככל המצאות כתוב: 'כי תראה' (שמות כג, ה), 'כי תפגע' (שמות כג, ד), 'כי יקרא' (דברים כב, ז). אם באת מצוה לירך אתה זוקק לשוטה, אם לאו אי אתה זוקק לשוטה, ברם הכא 'בקש שלום ורדפהו' (תהלים לד, טו), בקשחו למקומך, ורדפהו למקום אחר.

4 חזקיה אמר חורי.¹³ חזקיה אמר גדול שלום, שככל מסעות כת': 'זיסעו ויחנו' (במדבר לג, ו ואילך), נסעים במחולקת וחווים במחולקת, כיוון שבאו לפני הר סיני נעשו כולם חנניה אחת. 'ויחנו שם בני ישראל' אין כת' כאן, אלא 'ויחן שם ישראל' (שמות יט, ב). אמר הקב"ה: hari שעה אני נתן תורה לבני.

5 בר קפרא אמר תלת.¹⁴

6 בר קפרא אמר גדול שלום, שדברו הכתובים דברי ברדי¹⁵ בתורה בשבי להטיל שלום בין אברהם לשרה, הה"ד [הדא הוא דכתיב]¹⁶: 'אחרי בalthי היתה לי עדנה ואדוני זקן' (בראשית יח, יב), אבל לאברהם לא אמר כן אלא זאני זקנת' (בראשית יח, יג).

7 בר קפרא אמר חורי. בר קפרא אמר: גדול שלום, שדברו הכתובים דברי ברדי בנכאים בשבי להטיל שלום בין איש לאשותו, יגנה נא את עיראה ולא ילדת והרחת בנו' (שופטים יג, ג).

8 בר קפרא אמר סמסים¹⁷ היא צריכה. מכל מקום סמסים¹⁸ בר קפרא אמר: גדול שלום, מה אם העיליזונים,¹⁹ שאין בהן לא קנאה ולא שנאה ולא תחרות ולא מצות²⁰ ולא דבבות²¹ ולא מחולקת ולא עין רעה –

13 דרשה אחרת, נספת.

14 שלוש דרישות.

15 דברי שקר, דברים בדוים.

16 והוא שכותב.

17 תרופות.

18 דרשה אחרת, נספת.

19 כינוי למלאכי מרום.

20 מריבות, קטנות.

21 ריבונות, שנאה.

4 בשלישי ברא מן התחתונים, שנאמר: 'ויאמר אלקם יקו המים' (בראשית א, ט).
 5 ברכיבי ברא מן העילונים, שני: 'ויאמר אלקם הי מאורות' (בראשית א, יד).
 6 בחמישי ברא מן התחתונים, שני: 'ויאמר אלקם ישרצו המים' (בראשית א, כ).
 7 בשבע בא לבראות אדם, אמר,
 8 אם אני בוראו אותו מן העילונים, הרי העילונים רבעין²⁵ על התחתונים בריה אחת,
 9 אם אני בוראו אותו מן התחתונים הרי התחתונים רבעין על העילונים בריה אחת.
 10 מה עשה, בראו מן העילונים ומן התחתונים, הה"ד ז"יכר י"י אלקם את האדם עפר
 11 מן האדמה' (בראשית ב, ז).
 12 מן התחתונים זיפח באפיו נשמת חיים' (שם), הרי מן העילונים.

[ה]

1 ר' מני דשאוב ור' יהושע דסיכון בשם ר' לוי: גדור שלום,
 2 שכל הברכות טובות ונחמות שהקב"ה מביאן על ישראל חותמיין בשלום;
 3 בקורת שמע פורט סוכת שלום, בתפילה 'מעון הברכות עשו שלום', בברכת הנהים
 4 'וישם לך שלום' (במדבר ג, כו).
 5 ואין לי אלא בברכות, בקורבנות מנין,
 6 'זאת התורה לעולה ולמנחה ולחטא ולashes ולמלואים ולזבח השלמים' (ויקרא ז, לו).
 7 ואין לי אלא בכלל, בפרט מנין²⁶,
 8 'זאת תורה העולה' (ויקרא ז, ב), 'זאת תורה המנחה' (ויקרא ז, ז), 'זאת תורה
 9 'חטא' (ויקרא ז, יח), 'זאת תורה האשם' (ויקרא ז, א), 'זאת תורה זבח השלמים'
 10 (ויקרא ז, יא).
 11 ואין לי אלא בקורבנות יחיד, בקורבנות ציבור מנין,
 12 'אללה תעשו לי' במצוידיכם' וגוי [לבד מדוריכם ונדרתיכם לעתיכם ולמנחיכם
 13 ולנסיכיכם ולשליכיכם] (במדבר כט, לט).
 14 אין לי אלא בעולם הזה, בעולם הבא מנין,
 15 'כי כה אמר י"י הנני נוטה אליה כנהר שלום' (ישעיה סו, יב).

[ו]

1 רבנן אמרו: גדור שלום, שכשמלך המשיח בא איןנו פותח אלא בשלום,
 2 שנ': 'מה נאו על ההרים וגלי מבשר משמע שלום [מבשר טוב ממשיע ישועה,
 3 אומר לציון מלך אלקיין]' (ישעיה נב, ז).
 4 סליק פרשתא.

25 מרוכבים.
 26 אין לי אלא בכלל – בסיכון הכללי המובא קודם מוקרא ז, לו. בפרט מנין – בתיאור המפורט מנין.
 27 ומתחילה למנות שגמ בתיאור המפורט מסיים עם שלמים.

16 אם' לו תלמידיו: ר', כך מבוין את התורה, לא הוה לך למייר לחדר מינן למליחש לך,
 17 אם' להו: לא דיו למאיר להיות שווה לךנו,
 18 דתני ר' ישמעאל: גדור שלום, שם הנכתב בקדושה אמר הקב"ה ימחה על המים
 19 בשביל להטיל שלום בין איש לאשתו.

תרגומים:

3 ר' מאיר היה יושב ודורש בלילי שבת. הייתה שם אשה אחת יושבת ושותה לו.
 4 נתחרה דרשתו, המתינה עד שגמר מה שדרש, הלכה לביתה ומצאה הנר כבה.
 5 אמר לה בעלה: היכן היא?
 6 אמרה לו: אני ישבתי ושם עת דרשה.
 7 אמר לה: כך וכך [לשון שבועה] שאין את נכנסת לכאן עד שתלכי ותירק בפני
 8 הדרשן.
 9 ישבו שבת ראשונה, שנייה ושלישית.
 10 אמרו לה שכנותיה: כתעת אתם במריבה, הבה נלך עמך אל הדרשן.
 11 כין שি�שה לפניו נרתעה מלפניהם. אמרה לו: רבבי, אין אני יודעת ללחוש עין?
 12 אמר לה: רוקי בפני שבע פעמים ואני מתרפא.
 13 ירקה בפניו שבע פעמים.
 14 אמר לה: וכי אמר לי בעלך: אתה אמרת פעם אחת, אני יrokei שבע פעמים.
 15 אמרו לו תלמידיו: רבבי, כך מבוין את התורה, לא היה לך לומר לאחד מאתנו ללחוש
 16 לך?
 17 אם' להם: לא דיו למאיר להיות שווה לךנו,
 18 שננו ר' ישמעאל: גדור שלום, שם הנכתב בקדושה אמר הקב"ה ימחה על המים
 19 בשביל להטיל שלום בין איש לאשתו.

[ד]

1 אמר ר' שמעון בן חלפotta: גדור שלום, שכשברא הקב"ה את עולמו עשה שלום
 2 בין העילונים לתחתונים;
 3 ביום הראשון ברא מן העילונים ומן התחתונים, הרא הוא דכתיב: 'בראשית ברא
 4 אלקם את השמים ואת הארץ' (בראשית א, א).
 5 בשני ברא מן העילונים. הה"ד [=הדא הוא דכתיב]²⁷: 'ויאמר אלקם יhi רקי' בתוך
 6 המים' (בראשית א, ז).
 7 זהו שכותב.

שנִי יַזְקֵר בְּלֶשֶׁת נָפְשׁו וְחִתּו לִמְתָּהִים' (איבר לג', כב) יְהִדְפֹּהוּ מָאוֹר אֶל חַשָּׁן וּמַתְבֵּל יִנְדוֹהוּ (איבר יח', יח) יְהִיוּ כִּמּוֹן לִפְנֵי רֹוח וּמַלְאָךְ יְיָ דָוָה (תְּהִלִּים לה, ה) וְלֹא עַד אֲלָה שָׁהָן מַקְלִסִּים לִפְנֵיהם וְאוֹמְרִים יְבוֹא שָׁלוֹם יְנוּחוּ עַל מַשְׁכּוֹתָם הַוּלָךְ 'אֵין שָׁלוֹם אָמַר יְיָ לְמַעְצָבָה תְּשִׁכְבּוּן'.

[ב]

- 1 ר"א. היה ר' שמעון אומר: **גדול השлом**, שלא כמדתبشر ודם מדתו של מלך מלכי המלכים הקב"ה. מרות בשור ודם כשהוא הולך למלחמה הוא הולך באוכלוסין ובלייגונין וכשהוא הולך לשлом אינו הולך אלא ייחידי ומduto של מלך מלכי המלכים הקב"ה כשהוא הולך לשлом הוא הולך בלייגונין, ובאוכלוסין, שנא': 'אלף אלף ישמשוניה' (דניאל ז, י), ואומר 'עשה שלום במרומי הייש מסטר לנדרדי' (איוב כה, ז), ואומר: 'רכב אלהים וربותים אלף שנאן אדני בס' סני בקדש' (תהלים סח, יח), וכשהוא הולך למלחמה איןו הולך אלא ייחידי, שנא': 'פורה דרכתי לבורי ומעמים אין איש את כי וארכטם' וגוי' (ישעיה סג, ג).
- 2 וכן את מוצא כשפיע מדור המבול לא פרע ממן אלו ייחידי, שנא': 'אנני הנני מביא את המבול מים על הארץ לשחת כל בשור אשר בו רוח חיים מתחת השמיים כל אשר בארץ יגוע' (בראשית ג, יז).
- 3 וכן את מוצא כשפיע מדור הפלגה לא פרע ממן אלו ייחידי, שנא': 'וּמִשְׁמַן הַפִּצְמָן יְיָ עַל פְּנֵי כָּל הָאָרֶץ' (בראשית יא, ט).
- 4 וכן את מוצא כשפיע מחמת כרכិ סדום לא פרע מהן אלו ייחידי, שנא': 'זַיִן הַמְּטִיר עַל סְדוּם וְעַל עֲמֹרוֹת גְּפֹרִית וְאַשְׁמָתְיִי מִן הַשָּׁמִים' (בראשית יט, כד).
- 5 וכן את מוצא כשפיע מדור המצריים לא פרע מהן אלו ייחידי שני 'זַיִן הַכָּה כָּל בְּכוֹר' (שמות יב, כט).
- 6 וכן את מוצא כשפיע מדור האמוראי לא פרע מהן אלו ייחידי שני: 'הַם בָּמוֹרֵד בֵּית הַוּרָן וְיִי הַשְּׁלֵיךְ עַלְיָם אֱבֶנִים גְּדוֹלָות' (יהושע י, יא).

3. ספרי זוטא ז, כו, עמ' 248-250

כמו בספרי, המובא לעיל, גם בקטע שלפנינו דרשות על השлом המובאות בקשר לסיטם ברכת כהנים אנו מוצאים בו שלוש חטיבות. בצד החטיבה הראשונה שתי יהדות שהועמדו להלן זו מול זו (מס' 1 מול מס' 2). בצד השני דברי ר' שמעון 'חביב הוא השлом' המלמדות כי כיתות מלאכי שלום מקידמות את הצדיקים בהיפטרן מן העולם, ולמולה 'דבר אחר' המורה את ההיפך בעת שהרשעים נפטרים מן העולם. בחטיבה השנייה מובאים שבעה מאמרים המציגים את מנהגו של ה' לצאת למלחמה ייחידי ולשלום עם לייגוניות ועם אוכלוסין. הקביעה העקרונית הדו מובאת בפתחה (שורות 1-5) ואחר כך מובאות שש דוגמאות המוכיחות (דרשנית) כי עבר פרע מאייביו שהוא נלחם נגד ייחידי.

בחטיבה השלישי מוצגות עשר דוגמאות ליחסו של שלום לאדם החביב על ה', או ליחסו מהווית אחרות. המבנה הפנימי של היחידה הוא $10 = 4+3+3$. ארבע הדוגמאות הראשונות מתיחסות לאישים מן העבר, שלוש האמצעיות למצוות תורה וצדקה ואחרונות העתיד לבוא – ירושלים ומלכות דוד.

[א]

1. א'. ד"א. אתה אומר חביב הוא השлом, היה ר' שמעון אומר: חביב הוא השлом, שאלו ברא הקב"ה מודה יפה יתר מן השלם מנעה מן הרשעים, שבעה שהן נפטרין מן העולם שלוש כיתות של מלאכי חבלת מקידמות אותן. הראשונה אומרת 'אין שלום', השניה אומרת 'אמר יי' לרשותם' (ישעיה ג, כא), והשלישית אומרת 'הולך נכהוי' (ישעיה ג, יא). ואם לא דין לרשותם שמיתנן בידי מחבלים,urai לא דין לצדיקים שמיתנן בידי כבוד,

- 1 גדור שלום, שאפילו מתים צריכים שלום;
- 2 גדור שלום, שאפילו במלחמות של ישראל צריכים שלום;
- 3 גדור שלום, שדרי רום צריכים שלום, שנאמר "עשה שלום במרומיו" (איוב כה א);
- 4 גדור שלום, שחוחמים בו ברכת הנים.
- 5 ואף משה היה אוהב שלום, שנאמר: 'ואשלח מלאכים מדבר קדומות אל סיחון מלך חשבון דברי שלום' (דברים ב, כה).

7 וכן את מוצא כספרע מסחריב לא פרע ממנו אלא יחידי שנא': 'יצא מלאך יי אל מהנה אשורי' (ישעה לו, לו).

[ג]

- 1 ד"א אתה אומר חביב הוא השלום, שכל מעשים וזכיות שעשה אברם אבינו לא נתן לו המקום שכרו אלא שלום, שנא': 'זאתה תבוא אל אבותיך בשלום' (בראשית טו, טו).
- 2 וכן אתה מוצא ביעקב אבינו שלא בקש מן המקום אלא שלום, שנא': 'שבתי בשלום אל בית אבי' (בראשית כח, כא).
- 3 וכן אתה מוצא באחרן שלא נשתחב לפניו המקום אלא בשלום, שנא': 'בריתני הייתה אותו החיים והשלום' (מלacci ב, ה).
- 4 וכן אתה מוצא בפינחס שלא נתן לו המקום שכרו אלא שלום, שנא': 'הנני נתן לו את בריתך שלום' (במדבר כה, יב).
- 5 וכן אתה מוצא שלא נמשלת התורה אלא בשלום, שנא': 'יכול נתיבותיה שלום' (משלי ג, יז).
- 6 וכן אתה מוצא שלא נתן הקב"ה שכר תלמוד תורה אלא שלום, שנא': 'שלום רב לאוהבי תורה' (תהילים קיט, קסה).
- 7 וכן אתה מוצא שלא נתן המקום שכר עושי צדקות אלא שלום, שנא': 'זהה מעשה הצדקה שלום' (ישעה לב, ז).
- 8 וכן אתה מוצא שלא נמשלת ירושלים אלא בשלום, שנא': 'יהי שלום בחילך' (תהילים קכב, ח).
- 9 וכן אתה מוצא שאין הקב"ה עדיר לנחם את ירושלים אלא בשלום, שנא': 'ישיב עמי בונה שלום' (ישעה לב, יח).
- 10 וכן אתה מוצא שלא כונן הקב"ה את מלכות בית דוד אלא בשלום, שנא': 'למרבה המשרה ולשלום אין קץ' (ישעה ט, ו).

וכן את מוצא שלא פרע המקום מן עמונים ומואבים אלא שמנע מהן שלום, שנא': 'לא תזרוש שלום' (דברים כג, ז).

4. ספרי דברים, פיסקא קצר, עמ' 237
על הפסוק: "כִּי תָּקַרְבֶּן עִיר לְהַלְמֵן עֲלֵיהֶךָ וּקְרָאת אֲלֵיהֶךָ לְשָׁלֹם" (דברים כ, י)

להשלמת הדיון נביא גם את הקובץ המנאי הקטן, המctrוף לקורמו, שבספר דברים, ומשלים אותו.
"וקראת אליה לשולם" –

ריצפת פסיפס בית-ההנחתה העתיק - בית אלפא
עירית ערך יוחנן

